

717, et 4 olymp. 185, Juliano 9 et Augusti 10, sive, quod idem est, ab anno P. Jul. 4667, m. 3967, ante ær. chr. 37, computanda est hæc epocha herodiana. Hinc est, quod Herodes regnasse dicitur annos triginta quatuor a morte Antigoni, triginta vero septem ex quo declaratus fuit rex a Romanis, teste eodem Josepho, lib. XVII *Antiq.*, cap. x, et lib. I *De bello*, cap. ultimo. Mortuus est autem Herodes anno U. C. 751, anno juliano 43, C. Aug. 42 et P. Julianæ 4710, circa festa paschalia, ut lib. XXIX *Th. discipl.*, cap. 1, prop. 3, demonstravimus. Atque hæc de epochis, quæ Nativitatem Domini præcesserunt.

CAPUT XII.

DE ANNO DOMINICÆ NATIVITATIS ET DE ÆRA CHRISTIANA.

Non eadem est, ut quidam existimaverunt, æra christiana et epocha natalis Christi; nam hæc incerta est, illa vero omnino explorata et singulis manifesta. Controvertitur quo anno in temerata Virgo Christum peperit; omnesque tandem consentiunt vel anno U. C. 748, 3 olymp. 193, P. Julianæ 3708, et Cæsaris Augusti 39, vel anno proxime sequenti, in lucem editum fuisse generis nostri Reparatorem. Postremam sententiam nos post Norisium, Cappellum, Usserium, Natalem Alexandrum, Gravesonium aliosque permultos, amplexati sumus, pro altera Pagio, Blanchinio, Schelestrateno, cum illustri aliorum eruditorum copia, certantibus.

Sententia igitur nostra Maria primogenitum suum in lucem edidit anno 41 juliano, Cæsaris Augusti 40, U. C. 749, olympiadis 193 anno 4, P. Jul. 4709, et quinto ante æram communem ad finem properante, VIII kalend. jan. *Augusto XII* et *L. Cornelio Sylla coss.* Produximus vero sententiæ hujus nostræ munimenta cum lib. XXVI *Theologicarum disquisitionum*, cap. II, tum in dissertationibus chronologicis, quas prælo commisimus.

At vulgaris æra progreditur a kalendis januarii anni 46 juliani, C. Augusti 45, U. C. 754, olympiadis 195 anno primo, Per. Jul. 4714, solido quadriennio post Christi Nativitatem.

Apertissime enim viri clarissimi, Petavius, lib. XI *De doct. temp.*, cap. XXIX, Norisius, in *Dissert. de duobus Nummis* Diocletiani et Licinii, et Pagius ad annum Ch. 284, demonstrarunt æram diocletianam, seu martyrum alexandrinorum, incipere a consulatu *Carini Augusti II* et *Aurelii Numeriani A. II*, id est, a prædicto anno 284, P. Jul. 4997 et U. C. 1037. Detractis itaque ab æra Diocletiani annis 283, qui præcesserunt ab exordio æræ christianæ usque ad imperium ejusdem Diocletiani, residuus erit annus P. Jul. 4714, et U. C. 754, in quo proinde rectissime constituuntur ipsius christianæ æræ principia.

Hæc vulgaris æra eadem est cum illa quam dionysianam appellitant. Dionysius enim Exiguus loco cycli annorum 95, quem S. Cyrillus cœpit ab anno 153 Diocletiani, ær. chr. 436, ac terminavit in anno Diocletiani 247, Christi 530, induxit cyclum victorianum annorum 532, suisque cyclis noluit memoriam imperii persecutoris innectere, sed magis elegit ab Incarnatione Domini tempora prænotare, ut Dionysius ipse testatur in sua ad Petronium epistola. Quum autem idem Dionysius cyclos suos inchoaverit ab anno Diocletiani 248, et æræ chr. 531, ut ibidem Dionysius declarat, et docet quoque Venerabilis Beda, *De rat. temp.*, cap. XLV, sequitur annum 1 cycli Dionysii esse annum julianum 45, qui proxime initia æræ christianæ præcessit, et eundem cyclum ab æra dionysiana discrepare, ut demonstrat Petavius lib. XII *De doct. temp.*, cap. II; imo vulgaris æræ non Dionysium revera auctorem fuisse, sed Bedam, quemadmodum in *dissert. III De cyclo paschali Ravennate*, cap. V, animadvertit Norisius.

In eo tamen a Bedæ computo discrepamus, quod is a Christi Domini conceptione, non ab ejus Nativitate, seu potius neglectis diebus septem anni exeuntis, a proximis kalendis januariis annos christianæ epochæ supputamus. Quanquam rationem illam computandi annos a dominica Incarnatione Orientis Ecclesiæ, et diu in publicis monumentis Florentini aliique servaverint. Imo Pisani ad nostra usque tempora unum annum æræ conceptionis Domini addiderunt, fortasse enumerationem

illam sequuti cycli decemnovalis, cujus præcesserat unus annus, *quando facta est Incarnatio*, ut inquit Beda præcitato cap. XLV, et in libro *De argum. lunæ*, pag. 215. Sed provide sapienterque instituerunt paucis abhinc annis provinciæ nostræ rectores, ut ad confusionem omnem vitandam *communi stylo* uteremur.

Nunc statuto vulgaris æræ principio in anno juliano 46, U. C. 754, P. Jul. 4714, facillimum est cum annis Christi epochas illas componere, quas duobus præcedentibus capitibus explicavimus. Adde e. g. huic anno 1760 annus 776, et habebis annum iphitæum, sive olympiacum 2536. Adde annos 753, et emerget annus U. C. 2513. Adde annos 330, et erit annus Græcorum 2090. Adde annos 423, et conflabitur annus Seleucidarum 2184. Adde annos 45, et exsurget annus Julianus 1805. Adde annos 38, et occurret annus 1798 æræ hispanicæ. Adde annos 4713, et efficietur annus P. Julianæ 6473. Ita et reliquis epochis agendum est addendo annis æræ christianæ annos qui eandem æram præcesserunt alterius epochæ, cujus computus investigatur.

CAPUT XIII.

DE ANNIS CHRISTI ET DE EPOCHA TIBERII CÆSARIS.

Definito anno dominicæ Nativitatis, arduum non est annos reliquos vitæ Salvatoris nostri adinvenire. Nam ex Ægypto, quo illum una cum Matre adsportaverat S. Joseph, ab angelo monitus de proxima cæde bethlehemiticorum puerorum, rediit Jesus, defuncto Herode et in Judæa regnante Archelao, anno U. C. 751, juliano 43, Augusti 42, ante æram vulg. 3, atque ætatis suæ anno secundo; siquidem hoc anno contigit circa festa paschalia mors Herodis, et peracto Paschate Archelaus Romam veniens confirmatus fuit ethnarcha super Judæam, et Idumæam, et Samariam, cæteris regni Herodis provinciis Philippo et Herodi Antipæ distributis, ut narrat lib. XVII *Antiquitatum*, cap. x, Flavius Josephus. De hoc reditu de Ægypto pertractat S. Matthæus, cap. XIX.

Duodecim annos natus Jerosolymam a parentibus ductus Christus ad festum Paschæ, Jerosolymis permansit, et per triduum quæsitus, inventus est in atrio Templi sedens ac disserens inter legisperitos, Lucae II, 40. Quod contigisse anno ær. v. 8, Herodis Antipæ et Philippi anno 11, juliano 53, Cæsaris Augusti 52, et U. C. 761, ex prædefinito tempore dominicæ Nativitatis aperte consequitur.

Baptizatum Dominum a Joanne, cum ingredi cœpisset annum trigesimum, testatur S. Lucas, cap. III, 23, ideoque consignandus est Christi baptismus anno ær. v. 26, juliano 71, U. C. 779, Herodis Antipæ et Philippi 29.

Inter Christi baptismum, ejusque crucifixionem quatuor intercessisse Paschata colligimus ex evangelica historia: de quorum primo agitur Joannis II, 13, de altero Joan. V, 1, de tertio Joannis VI, 4. Postremum vero illud est quo celebrato affixus est cruci; ideoque passio Domini consignanda est anno ætatis suæ 33, ær. vulgaris 29, olympiadis 202 anno primo, correctionis Julii Cæs. 74, P. Julianæ 4742, Herodis Antipæ et Philippi 32, consulibus (ut memorabilem Redemptionis annum illustrioribus characteribus designemus) *Rubellio Gemino* et *C. Fusio Gemino*, quibus coss. Dominum subiisse pro nobis teterrimum crucis supplicium sententia est et antiquior, et communior, et verior.

Videtur tamen huic sententiæ adversari quod legitur Lucae III, 1, prædicationem et baptismum Joannis, a quo Dominus tinctus est in Jordane, cœpisse *anno quintodecimo imperii Tiberii Cæsaris*. Cum enim Tiberius imperium adeptus sit statim post mortem Cæsaris Augusti, qui decessit *coss. duobus Sextis*, anno U. C. 767, die 14 kalendarum septembrium, id est, anno ær. vulg. 14, et die 19 augusti; sequitur annum Tiberii decimum quintum incidere in annum ær. vulg. 29, et U. C. 782, quo anno, aut sequenti, Dominum venisse ad baptismum contendunt cum Usserio plerique recentiores. Qui proinde passionem Domini differre coguntur ad annum ær. v. 33, veræ ætatis Christi trigesimum septimum, U. C. 786, ac Tiberii Cæsaris 19.

Verum hæc sententia, quæ aperte et veterum traditioni et, ni fallor, Evangelio quoque repugnat (propterea quod non anno 34, ut autumant recentiores illi chronologi, sed anno tricesimo ineunte baptizatum Dominum Lucas narrat absque ullis involucris verborum), nunquam mihi probari potuit, atque ad evangelicam cum romana conciliandam historiam, cum viris eruditissimis recurrendum esse censeo ad epocham imperii proconsularis Tiberii Cæsaris.

Itaque præter imperium augusteum, quod diximus collatum Tiberio anno U. C. 767, die 19 mensis sextilis, admittendum est imperium proconsulare ejusdem Tiberii; de quo scribit Velleius Paterculus, lib. II, cap. cxxi: « Senatus populusque romanus postulante patre ejus, ut jus æquum ei in omnibus provinciis exercitibusque esset, » etc. Atque hoc imperium concessum Tiberio, dum ex Pannoniis, Dalmatisque triumphum egit, tradit eo loci Paterculus. Triumphus autem Tiberii consignatur a scriptoribus romanæ historiæ *Tiberio Germanico Cæsare* et *C. Fonteio Capitone* *cons.*, anno U. C. 765, et vulg. ær. 12. Bene ergo se habet anno ær. v. 26, quo consignavimus baptismum Domini, vertebatur annus imperii proconsularis Tiberii Cæsaris *decimus quintus*, ut inquit Lucas evangelista, et annus imperii augustalis 12, absolvendus 14 kal. septembris, et anno ær. v. 29, quo asserimus Christum in ara crucis fuisse immolatum, fluebat annus imperii proconsularis 28, annus autem imperii augustei 15. Atque ita Tertullianus, lib. *Adv. Judæos*, cap. viii, ait passum Christum *quintodecimo anno imperii Tiberii*, et in *I Contra Marcionem*, *baptizatum anno 12, ejusdem Tiberii Cæsaris*. Quæ de solo imperio proconsulari, prout a nobis fixum est, possunt intelligi.

CAPUT XIV.

DE EPOCHIS, QUARUM INITIUM STATUITUR POST ÆRAM
CHRISTIANAM.

Consueverant plerique veterum supputare anno a *Passione Domini*, quam superiori capite consignanda diximus in con-

sulatu duorum *Geminorum* et in anno vulg. æræ 29. S. Hieronymus, *De script eccl.*, et S. Isidorus Hispalensis, in libro *De vita et morte sanctorum*, docent Petrum, apostolorum principem, coronatum fuisse martyrio *anno 37 post Domini Passionem*, et Hippolytus Portuensis apud Canisium et Schelestratium ait annum 13 imperatoris Alexandri esse *a Passione Christi* 206. At Petrum subiisse martyrium *cons. Nerva* et *Vestino*, anno æræ vulg. 65, affirmat S. Epiphanius, h. 26, cap. vi, et consonat catalogus romanorum pontificum, tempore Liberii exaratus. Annus vero 13 imperii Alexandri, successoris *Æliogabali*, concurrat sum anno æræ vulg. 234. Nequit autem annus *a Passione Christi* 37 incidere in annum æræ communis 65, neque annus ab eadem *Passione* 206, incidere in annum æræ 234, nisi mors Christi consignetur in anno æræ vulgaris 29 et in consulatu *Geminorum*; quæ aperte epocham dominicæ Passionis stabiliunt et corroborant quæ de annis Domini dicta sunt capite præcedenti.

Diu etiam in usu fuit *æra Diocletiani* seu *martyrum*, quam cap. xii figendam dixi in anno æræ christianæ 284, quod Baronius ad eundem annum, Petavius, *De doctrina temp.*, lib. II, cap. xxx, Norisius, in *Diss. de duobus nummis Dioclet. et Licinii*, et Emmanuel a Schelestrate, dist. ii *Antiq. eccl.*, cap. viii, veteribus inscriptionibus, Ambrosii et Evagrii testimoniis, aliisque monumentis tanta evidentia statuerunt, ut rejecta opinione Scaligeri, chronologi omnes in illorum sententiam descenderint¹.

Illustris item est *epocha Constantini*, inter imperatores, qui palam professi sunt religionem christianam² primi; quam epocham quidam a devicto Maxentio et a restituta Ecclesiæ

¹ *Æra* Diocletiani, quam diximus appellari *æram martyrum*, ab Eusebio vocatur *æra persecutionis*, ab Æthiopibus *æra gratiæ*, et ab Mahumetanis *æra Elkupti* seu *Coptitarum*. Cum subducatur ab obitu Numeriani, quo occiso Diocletianus assumpsit primum imperium anno Chr. 284, XV kalendas octobris; convincuntur errasse quotquot aliunde hujus æræ primordia sunt auspicati.

² Dixi *palam*, ut evitetur quæstio de religione utriusque Philippi, de qua alibi.

pace, quidam vero a celebrata nicæna synodo auspicantur. Constantinus imperare cœpit ex fastis Idatio attributis, *Constantio Chloro Aug. VI et Galerio Maximiano Aug. VI, coss.*, nempe anno Ch. 306, VIII kalendas augusti; Maxentium vero superavit juxta præcitatos fastos, *Constantino Aug. II et Licinio Aug. II, coss.*, scilicet anno Ch. 312, V kalendas novembris, quo tempore, ut inquit Severus Sulpitius, impositus est finis persecutioni. Nicæna demum synodus, ipso Constantino imperante, celebrata est *coss. Paulino et Juliano*, id est anno Ch. 325, XIII kalendas julias, quemadmodum præter historicos omnes testantur in præfat. ad Symbolum Patres concilii chalcædonensis.

Apud Arabes et Saracenos in usu est epocha, quam *Hegiram* vocant, sive a fuga Mahumedis, sive ab Hagar, a qua gens Hagarena ducit originem. Statuendum initium Hegiræ in anno Christi 622, et die 16 julii, ineunte feria sexta¹, cujus diei nocte pseudopropheta ex urbe Mecha invalescentibus hostibus coactus est fugere, protritum est ac vulgare. Sed quoniam singuli Turcarum menses sunt lunares, et ideo anni Hegiræ varia habere solent initia, ut prænotavimus cap. v, ad revocandos annos Hegiræ ad annos julianos nullam aliam viam adinvenimus magis expeditam, quam si post triginta duos annos julianos, exactos et absolutos, dixerimus annos Hegiræ 33, siquidem intervallo annorum 32 communium, redit Hegira ad idem fere principium, et dies 10, horæ 21 et minuta 12, quibus annus Hegiræ minor est anno juliano, unum annum ejusdem Hegiræ superaddant².

Addamus epocham Caroli Magni, seu foundationis novi

¹ Die julii 16, sive XVII kal. augusti, unde inchoatur *Hegira*, erat dies lunæ 5. Epacta enim erat signanda XIV, et aureus numerus 6. Erat item annus cycli solaris 6, et notandus *lit. domin. C*, ideoque *dies Veneris*. Concurrebat autem annus ille 622, cum anno 1371 æræ Nabonassar, ab U. C. supputato a Palilibus 1375, ab institutione olympiadum 1398, atque vertebatur Heraclii imperatoris annus XIII.

² Omittimus epocham Persarum institutam anno 631, dictam vero *Yezdeyerd* a Yezdejerdo filio Scharjari, Persarum rege, cujus epochæ anni ratione quantitatis sunt Nabonassarei sive ægyptiaci veteres.

imperii atque finis imperii Græcorum, et initii imperii Turcarum. Carolum Magnum inauguratum fuisse solemni ritu a romano pontifice Leone III, faustisque populi acclamationibus dictum *imperatorem romanum et augustum*, anno Christi 800, hora secunda matutina diei 25 decembris, scribit in ejus vita, cap. xxviii, illius cancellarius Eginhardus. Hinc itaque initia ducit Occidentis imperium. Græcum autem ad Turcas pertransiit anno Christi 1453, quando Mahumetes II, filius Amuratis II, anno tertio principatus sui, Hegiræ 857, Constantinopolim expugnavit. Mirum quod primus in Oriente imperator christianus fuit Constantinus Magnus, filius Helenæ, et ultimus Constantinus Palæologus, itidem filius Helenæ.